

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuati'a Redactorului:

Cancelari'a Redactiunii:

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramiai si nepublicati se
voru arde.

Pretiuu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Dechiaratiune.

Subscriii Romani, intruniti la Blasiu cu oca-
siunea alegerei noului Metropolitu, vedindu că po-
stulatele, dorintiele si pretensiunile natiunei nostre,
cari si-aflara espressionea cea mai fidela in „Pronun-
ciamentulu trasu in judecata“, de si juste, legitime si
modeste, totu-si sunt suspitiunute, insultate si tratate
ca opera unoru agitatori; vedindu că acelu Pronun-
ciamentu este improcesuatu: venimu a dechiarã ser-
batoresce si cu tota francheti'a, că cestiunatul Pronun-
ciamentu este espressionea cea mai fidela a cre-
dintieloru si convictiunilor nostre, este credeulu no-
stru politicu, pre care suntemu gat'a a-lu sustienè si
profesã totu-de-un'a si cu tota tari'a si resolutiunea.
Blasiu, in 11 augustu 1868.

(Urmeza 150 de suscrieri originali.)

Pest'a, 14 aug. 1868.

Are romanulu lipsa de o politica in a, tortuosa, seu
de o politica franca si sincera?

(Continuare).

De unu seculu, dar' mai alesu de la 1786 incoce,
se frementa spiritulu democraticu si geniulu natiu-
nalu cu puterea cruda a absolutismulu si a tiraniei.

De-si democratia si geniulu natiuniloru, sus-
tenuendu lupt'a si combatendu absolutismulu mai
multu cu arme morale, a fostu de multe si multe ori
lovitu, dar' finalminte totu-si s'a doveditu, că baione-
tele si tunurile ghintuite nu precumpenescu, si nu
puta resiste puterei morale.

Ori unde si in ori care parte a Europei se ne
torcemu, ne vomu intalni dreptu cu monumintele
riste a le martiriloru democratiei, dar totu-deodata
ne vomu bucura si de stejarii, de vlastarii cei poter-
nici si plini de vietia, cari au crescutu d'in sangele
victimeloru.

Istoria nu ne areta pana acum nici unu poporu,
care aru fi peritu luptandu-se cu dreptate, zelu si
credintia pentru institutiunile sale democratico-na-
tionale, — dovada pipaitoria, că armele morale sunt
cu multu mai superioare si mai puternice, de cătu se
se pota lua la indoiea victori'a loru.

Ca se nu amintimu alte popore, — acolo sunt
italianii elvetianii, belgianii, romanii si olandesii; s'au
luptatu optu-dieci de ani acesti de pre urma pentru
libertatea, esistintia natiunala, si pentru autonomi'a
loru religiuinaria contr'a Ispaniei, — unu poporasu
micu fatia cu unu gigante, si mai pre urma totu-si a
reastu victoriosu.

Sunt lupte, cari scotu la lumina si sunt incoro-
nate de succese mari; sunt d'in contra altele, cari
consuma poterile, fãra a aretã la aparintia altu re-
sultatu, de cătu frecãri sterpe si jertfe.

Pentru a fi judecatoriu compentinte alu lupte-
loru democratico-nationale fatia cu absolutismulu, e
de lipsa a urmari cu paciintia si atentiune, pre cum
strategi'a, fasele, asiè si consecintiele loru, si apoi nu-
mai de cătu ne vomu convinge despre deosebirea si
caracteristic'a poteriloru susu pomenite. Democratia
lucra adencu si merge incetu, inse securu spre ajun-
garea scopulu, dar' dupa fia-care lupta face cătu unu
pasu progresivu (gutta cavat lapidem, non vi, sed
sepe cadendo); èr' absolutismulu frange rapede, in-
se victori'a lui e temporaria, nenaturala, trecatoria
si retrograda.

Dupa premisele aceste, se trecemu la obiectulu
temei nostre.

In Transilvani'a adunãrile, dièe marcale, sunt
substituite prin comitete centrale comitatense, fa-
bricate de magiari, fãra concursulu romaniloru
astu-feliu, in cătu romanii in d'insele nu sunt
representati in mai dreapta proportiune, de cătu
numai ca 1:50. Prin urmare, romanii nici nu

potu scote rezultate in alte locuri, ci numai unde
lipsescu alte eleminte straine, si comitetulu e compu-
su numai d'intr'insii. Asiè dara opiniunea acelu-a,
cari judeca in pripa si numai pentru presinte, este,
că romanii, ne potendu isbuși si reesi la adunãrile
d'in comitetele mestecate, se se retraga de la aface-
rile publice si se parasesca terenulu actiunii.

Noi inse nu sustienemu nice de cătu opiniunea
acést'a, ci o respingemu si dechiarãmu de ratecita
si lipsita de logica, de ratiune sanetosa, ba o dechia-
rãmu chiaru de o sofisma desierta, suspecta si peri-
culosa, care, de cum-va si-ar' gasi proseliti, pre-lesne
aru causã natiunei una dauna nereparabila, nepasarea,
care in scurtu tempu aru degenerã in apatla, care e
mai fatala si de cătu mortea.

De-si recunoscemu, că maioritetea absoluta a
romaniloru prin institutiunile nedrepte a le magia-
riloru e batjocurita, calcata in picioare si prin maie-
strie fortiate degradata la minoritate in fia-care co-
mitatu mestecatu; inse de alta parte nu potemu per-
de d'in vedere nice rezultatulu moralu, care lu-sece-
rãmu d'in luptele susceptu cu d'insii: „Multi electi,
pauci vocati“, dièe scriptur'a.

Findu-cã noi romanii ne luptãmu sub stindar-
dulu dreptãtii pentru autonomi'a patriei si pentru
esistintia nostra politico-nationala, ce e mai natura-
lu, de cătu că, desvoltandu-ne argumintele si ape-
randu-ne drepturile nostre in adunãri publice, ini-
micia dreptãtii si ai causei sante nu voru fi in stare,
mancate de rugina, si sofisme ridiculose, seu prin
puterea fortiei?

Sunt victorie, cari sunt mai vatematorie si mai
daunose, de cătu imbrancirea.

Se dièe, că Pirru dupa lupt'a, ce-o avuse cu
Fabiu, a eschiamatu: inca una asemene victoria, si
apoi sum nimicitu.

Magiarii inca trebue se sentia dupa fia-care
adunare comitatensa, că victori'a loru fortiate, e mai
multu una lovitura pentru ei insi-si, că-ci prin con-
duit'a loru nedrepta, nu numai că se espunu blamã-
rii si judecãtii opiniunei publice, ci de alta parte
sunt siliti a recunosece, că luptele si frecãrile ne otie-
lescu, ne disciplineza, si intarescu credintia poporu-
lu nostru.

Findu că noi romanii ne luptãmu mai multu
pentru viitoriulu, de cătu pentru presintele nostru,
amu fostu si suntemu de parerea nestramutavera, că
toti acei-a, cari sunt membri indreptãtiti ai comitete-
loru centrale, fia numerulu loru cătu de micu tre-
bue se se infãtisieze la adunãri, cu una pregatire
previa, armati cu virtutea moralitãtii, sunt detori a
aperã in solidaritate, cu zelu si energia neobosita,
caus'a natiunala, adeca programulu romaniloru pre-
bine cunoscutu. Curgerea lucruriloru in adunãri, pre
cum pledarea pentru causa, se va dà numai de cătu pu-
blicitãtii, èr' membrii, reintorcandu-se in cercurile loru,
voru informã poporulu nostru fidelu si cu consciintia
despre cele intemperate.

(Va urmã.)

lugu.

Publicãmu d'in cuventu in cuventu urmatori'a scri-
sore:

Onorata redactiune a „Federatiunei“!

In diurnalulu acest'a nrulu 112, rubric'a „die-
t'a ungariei“ s'au publicatu unu articlu, prin care
scriitorii aceluia-si falsificandu vorbirea mea d'in 7
augustu a. c. tienuta in diet'a ungariei la proieptulu
de lege privitoriu la armata „despretiului si
despectului“ domnialoru si a intregi natiuni
romane; apoi aceia-si domni se intorcu cãtra alega-
torii fagarasiului cu urmatorea intrebare si provo-
care:

„Intrebamu si pretendemu respunsu si dechia-
ratiuni solemne de la alegatorii d'in Fagarasiu in
obiectulu de cestiune, pentru ca eventualminte se
inregistramu totu cu asemenea solemnitate in pagi-
nele istoriei natiunei romane amputarea unui mem-
bru putredu, ca se nu inputeze intregulu corpu
s. c. l.“

Totu aceia-si domni mai dederã publicitatii unu
altu articlu in federatiune nrulu 111, prin care con-
demnandu portarea mai multoru deputati romani,
— intre ei si ardeleni, — dupa ce au aretatu cumu
au votisatu fiesce care, intre altele dicu:

„De altumintrea eramu pregatiti a vedè pre că-
ti-va deputati romani votandu cu majoritatea dietei,
de s'aru fi pusu la votu ori-ce lucru: ne au suprinsu
numai voturile dd. Mateiu Popu si I. Tulbasiu. Dupa
interpelatiunea de deuna-di eramu in dreptu a aste-
ptã, ca acesti domni se iee alta directiune. Dar' in-
daru! Domnia loru sunt totu ceide mai inainte. Ne-
amu saturatu a li mai face observari: i lasamu in
judecat'a natiunei“, apoi la cei ce au suscrisu inter-
pelatiunea cestiunata punu intrebarea urmatore:

„dupa respunsulu ce au capatatu de la ministru
ce mai au domnia loru in diet'a ungresca? ce sco-
pu urmarescu, si cum li vomu potè multiemã porta-
rea loru? Ne capatandu respunsu li vomu respunde
noi.“

D'in articlii acestia se vede apriatu, că scriito-
rii aceluora au lasatu la o parte pe toti acei'a deputati,
— fie acei'a ardeleni seu ungreni — cari voindu a
procede dupa convictiunea loru, si nu s'au facutu
instrumentu orbu domnieloru loru, — si si-au insu-
situ sie-si dreptulu de a trage la dare de sema nu-
mai pre acei'a, cari a suscrisu interpelatiunea
de morte, si ca se o pota esecutã, că alt'a putere nau,
decãtu pote se stea intr'unu cornu de strada ascunsi,
ca trecandu pe acolo se-mi dee cu bot'a in capu, si-
au insusitu si acela-si dreptu a provocã pe alegatorii
fagarasiului, pre cari ei prin acest'a si prin unu altu
articlu de mai inainte i-au degradatu la nematurita-
te, ca acéstia se le dee mana de ajutoriu la esecu-
tarea sentintiei aduse asupr'a mea de insusi acusat-
orii mei; — apoi in articlii acestia mai cunoscu dom-
nia loru si ace'a, ca ei si mai inainte a dojenitu pre
deputatii ardeleni romani pana s'au saturatu. Articlii
domnialoru cei de mai inainte si mai cu sema de la
26 iuniu a. c. incoce, decandu amu tienutu vorbirea
in dieta in proieptulu de lege pentru darea spirituo-
seloru in favorea districtulu fagarasiu, — cuprindu
in sine cele mai rustice vatamari de onore; si adeca
se dice intr'acelea, ca deputatii romani ardeleni, de-
orece nu parasescu diet'a ungresca, sunt vendiatori
de patria, tradatori de natiune, omeni stricati si fãra
caracteru, si omeni despretiuiti inaintea lumii s. c. l.

Ca deputatii romani ardeleni n'au respunsu la
acestea bajocuri de omeni sub decursulu dietei, pote se
fi avutu totu acea causa, d'in care n'amu respunsu
neci eu de 10 luni, decandu iau parte in diet'a un-
gresca.

Nu le-amu respunsu, pentru că amu avutu dre-
ptu a cugetã, că forulu celu mai dreptu si mai po-
ternicu „opiniunea publica“ va judecã pre
fiesce care dupa caracterulu seu, apoi caracterulu
scriitoriloru acestora articlii sa potutu vedea d'in
cuprinsulu aceluora d'in obraznica cutezare de vata-
maria personala, si d'in bajocurile, care le-au vomatu
domnialoru asupr'a toturoru aceluora ce nu se supu-
nu despotismulu de opiniune a domnialoru! nu m'a-
si lasã cu aceia-si domni neci acumu in vorbe, si nici
nume lasu in partea obiectiva pentru că portarea
mea e cuprinsa in vorbirile mele, cari sunt date pu-
blicitãtii prin diurnale, dupa care opiniunea publica
si natiunea, pre cari singuru li cunoscu de jude-
cãpentent, va judecã pre cumu o va justificã sau con-
demnã viitoriulu că-ci presentulu, dupa a mea pa-
rere, nu o potè nici justica nici condemna; dar' inse
de orece scriitorii articliiloru mentionati au inceputu
a agitã intre alegatorii, cari pre domnialoru pote
neci nu-i cunoscu, si asiè deorece a inceputu a atitia
spiritele in poporu, si prin urmare a fi periculosi si
seducatori fãra de a sci lumea, că cine suntu domnia-
loru si ce legatura potu aveã cu unu politica mai
inalta; — deci deca amu se le respundu ca
s'uscrisulu interpelatiunei, si deca ale-

gatorii Fagarasiului au sè le dee dloru respunsular si declaratiunile pretinse de d'insii, si de ore-ce eu nu potu presupune, cã acei 3-4 deputati romani d'in Ungaria, cari au ascultat pertractarea legi despre inarmare, dar' n'au votisatu, si cari ca omeni de parlamentu, au potutu sè me atace pre calea parlamentaria, sè se fi potutu dejosl intr'atata, ca prin articlii ne suscrisi de dloru, sè se apuce de calumnia pre calea diurnalisticiei.

Mai antãiu ca provocatu, si apoi ca alegatoriu si alesu in districtulu Fagarasiului, si in numele acelor'a, ce pote nu voru aflã cu cale a me condemnã, dupa cumu me condemnã scriitorii articliilor susmentiuati, mi-tienu de datorintia a le pune spre respundere urmatoriele intrebari:

1. Cine sunteti dvostre scriitorii articliilor susmentiuati, de ve numiti „Noi“? si nu ve subscrieti numele:

2. Cati sunteti dupa nume si de unde sunteti?

3. Ce merite ati facutu in trecutu pentru inaintarea intereselor nationali si a le patriei, ca si alegatorii districtulu Fagarasiu sè-si pota incredintã trebele loru domniilor dvostre?

4. Ce inputernicire aveti de la natiunea romana intrega de cutesati a ve insusì dreptulu de conducere si a condemnã pre cei ce nu se facu instrumentu orbu alu dvostre?

5. Pe ce cale eugetati dvostre a mantul natiunea, si cum ve pote ca multiemi portarea dvostre? si in fine.

6. De unde si ce garantia aveti si voiti a da natiunei prin procederea ce urmariti, ca sè pota pleca cu sigurantia dupa dvostre totu poporulu, si ca sè me potu inchinã si eu acelei procederi?

De nu veti responde apriatu la aceste VI. intrebari, veti fi considerati de nesce invresbitori de poporu pe sub ascunsu, de nesce atitatori de spirite, de nesce asasinatori de onorea omenesca, si de nesce omeni, cari ascunsi, de dupa tufe arunca arma omoritoria in omu.

Onorat'a redactiune a diurnalulu „Federatiunea“ este rogata a da publicitatii provocarea acest'a, dupa ce articlii, la cari se refereza ace'a, sunt publicati in diurnalulu seu.

Pest'a in 14 augustu 1868.

Mateiu Popu Grideanu.

de anu, n'ar trebui sè adaugem dlu M. Popu Gr. nimic'a, decãtu s'o presentãmu judecãtei onoratului publicu, asiè precum am primit'o. Nar' trebui sè adaugem nimic'a, cu atãta mai virtosu, cã-ci in privint'a acestui lucru, in privint'a atitudinii noastre fatia cu deputatii ardeleni, opiniunea publica a natiunei romane este atãtu de chiara, atãtu de lamurita, in cãtu este peccatu a mai pierde tempulu cu desbaterea

cestiunei: cã ore natiunea romana aproba sèu desaproba participarea deputatiloru romani ardeleni la agendele dietei unguresci, si cã prin urmare consimte ea sèu nu consimte cu cuprinsulu tuturoru acelor'a, cãte s'au disu si scrisu cu privire la conduit'a acestoru domni ca atari? Dara, fiindcã d. Mateiu Popu Grideanu este jude la tabl'a reg. d'in Muresiu Osiorheiu, care nume este cam ominosu innaintea romaniloru, ca nu cum-va laudatulu dnu sè presupuna, cã noi ne infiorãm si de mirosulu a Muresiu Osiorheiu, ne lumãm voi'a, cu indulgentia onoratului publicu, a urmari scrisorea d. M. Popu d'in inceputu pan' in capetu si a-i da respunsulu nostru, in urmatoriele:

In punctulu d'antãiu, care de altmintrea n'are neci unu intielesu, fiindcã-i lipsesce predicatulu, d. M. P. Gr. dice cumcã in nr. 112 alu diurnalulu nostru i s'ar' fi falsificatu vorbirea dsale, tienuta in 7 aug. la proieptulu de lege privitoriu la armata. Adevverulu inse este, cumcã dlu M. Popu Grideanu si-a falsificatu insu-si vorbirea sa, candu a dat'o sè se publice, inse n'a falsificat'o destulu de bine, in cãtu sè nu se pota vedè d'in ea, cumcã dsa intr'a deveru a recunoscutu pretinsiunea colegiloru sèi deputati unguri: „cã natiunea romana nu este „natiune“ fãra numai „natiunalitate.“ Cetesca ori cine cuventarea dlui Popu Gr., publicata in „Concordia“ nr. 61. si va vedè cã pana la loculu intrerumperei prin deputatii unguri, dlu M. P. Gr. vorbesce totu de „natiunea“ romana, era de ci incolo nu vei mai aflã decãtu cuventulu „natiunalitate.“ Si daca atãta nu este de ajunsu, apoi poftimu la diariulu dietale, si daca nice astã nu-lu multiemesce pre d. Popu Gr., apoi i vomu numi, de va fi de lipsa, pre acei domni deputati romani d'in Ungaria, cari, numai d'in cauza cã declarasera cã nu voru luã parte la desbatere, au lasatu pre d. M. P. sè-si joce rolulu neturburatu, si cari au audfutu cu urechile d'impreuna cu noi, cumcã dlu M. Popu Gr., la observãrile deputatiloru ung., au abfisu de „natiunea“ romana si au considerat'o de ci in colo numai de „natiunalitate,“ bagu sema pentru ca sè se potrivesca mai bine „nemzetegység“-ului ungurescu, ca sè nu vina in colisiune cu conceptulu marei natiuni politice unguresci, ca complexu alu tuturoru „natiunalitãtiloru“!

La cele 4 puncte citate d'in „Federatiunea“, nu mai adaugem de asta data nimica, ele sunt asiè, si remanu asiè.

In alu 5 le-a punctu, d. M. P. deduce d'in articlu de o parte si am fi trasu la dare de sema numai pre deputatii, cari au suscrisu interpelatiunea pentru pronunciamentu. Adevverulu inse este in contra d. M. Popu. Dsa a potutu vedè chiaru d'in cuvintele cari le a citatu d'in nr. 111 alu „Federatiunei“, cã noi am pusu sub ochii cetitoriloru nostri votulu tuturoru deputatiloru romani, si am aprobatu votulu

acelor'a cari au procesu dupa credint'a nostra in armonia cu dreptulu si cu dreptatea si prin urmare in armonia cu interesele natiunii nostre — cari le vomu aperi tot-de-un'a dupa potint'a nostra fãra de a cere pentru acest'a concessiunea d. P. Gr. — si am desaprobatu votulu acelor'a, cari au procesu d'in contr'a. Er' apoi cã dupa revist'a generale am schimbatu cãte-va cuvinte si in specie, despre dd. M. Popu Gr. si Tulbasiu, caus'a a fostu, cã in urm'a suscrierei interpelatiunii cunoscutu ne asteptãm de locu asemene votu de la domni'a loru, si de ace'a am fostu supriñsi, pentru cã nu presupuncãm chiaru atãta neconsecintia; mai departe: cã in nr. 112 aemene am apostrofatu numai portarea dsale, a d. M. P. Gr., caus'a este cã numai dsa a comis u acea eror', giganticã, care a comis'o, si care ca s'o potemu trece cu vederea ar' fi trebuitu ca sè nu mai bata anima romanesca in piepturile nostre; unde este dara partialitatea in procederea nostra? Noi cu mintea nostra nò vedem, si-lu asecurãm pre d. M. P. Gr., cã daca comiteã acea erore ori care altu deputatu romanu, procederea nostra erã aceea-si.

Dara dupa conceptulu dlui M. P. Gr. noi n'avem dreptulu a ne da parerea despre portarea dsale.

Si in privint'a acest'a, ne avendu tempu, locu si voia de a tienè prelectiuni pentru deputati, luindrumãm la ore care vecinu a-lu sèu sè binevoiesca a-lu intrebã, cã ce insemneza: „diurnalulu politicu,“ in ce raportu stã asemene diurnalulu cu publiculu pentru care s'a infiantiatu si care-lu sustiene, cari sunt drepturile si detoriintele lui, ce insemneza „persona publica“ si in cãtu este portarea unci asemene persone supusa criticeii ori cui? si daca d. M. P. Gr. si-va fi lamuritu conceptele a sup'ra acestoru puncte, suntem securi, cã a dou'a ora nu se va mai aretã publiculu cu pareri, cari se potrivescu atãtu de rêu cu conceptele: jude, deputatu, s. a.

Si pan'atunci-a-i spunemu dlui M. P. Gr., cã totu fiulu natiunii romane are dreptulu de a-si da parerea sa despre portarea personelor publice cari s'au angagiatu a conduce si-a aperi interesele comuni; si bine sè insemnãm, noi inca n'am avutu si n'avem nimica cu dl. M. Popu omulu, ci numai cu dlu Mateiu Popu Grideanu deputatulu, si nu cunoscemu neci o lege, care ar' opri pre cine-va a-si da parerea despre portarea cutãrui deputatu, d'in caus'a cã ace-l'a este jude la Muresiu-Osiorheiu, sèu d'in ori care

In poterea dreptulu amintitu asiè dara, apoi in poterea strinsci legature ce este intre noi si natiunea nostra, si in poterea detoriintei nostre, ne-am datu tot-de-un'a parerea nostra, despre tote lucrurile, cari atingu interesele natiunii nostre. In poterea acestora, cunoscanlu drepturile, pretinsiunile si voint'a

FOISIORA.

Discursulu lui S. Barnutiu d'in 1/2 maiu 1848, de relatiunile Romaniloru cu Ungurii, si de libertatea nationala.*

Inca nu nascuse Verböczy pe lume, si uniunea celoru trei natiuni in florã; nobilii cei mari d'impreuna cu secuii si cu sasiu jurã mai in totu anulu, cã nu voru suferi neci-o data, ca poporulu sè ajunga la drepturi egali in tiera. Dupa ce vediu lumin'a dilei acestu advocatu alu tiraniei, care nu trebuia sè eãa neci-o data d'in iadu, cele trei natiuni indata lu-cuprinsera cu bratiile deschise, si sarutara legile lui ca evangeliulu dreptãtii pre pamentu; ci poporulu se imbracã in gele, cã-ci Tripartitulu pentru poporu nu e evangeliu de bucuria, ci angerulu mortii celei mai rufinoase in jugulu aristocratiloru.

Decretulu Tripartitu — asiè se chiama cartea legiloru scrisa de Stefanu Verböczy — despre o parte nimicesce personalitatea poporulu, facundu-lu sierbu domniloru pentru totu-de-un'a, era despre alta parte i rapesce midilocirea de a-si cascigã cele de lipsa spre traiulu vietiei (Decr. Trip. p. III. tit. 30 §. 7.) si asiè i storce tote poterile, ca sè nu se mai pota scote d'in sierbitute. Pe poporu lu-imparte in nobilii si rusticii, nobililoru le dã drepturi si potere nemarginita preste poporu, fãra de neci o detoria cãtra acest'a, era detoriile le incarca tote in spinarea poporulu; pe poporu lu-desbraca de drepturile omenesce si i iè tota poterea de a se potè aperi in contr'a cruditei domnesce, dicundu, cã rusticulu neci de cãtu nu se pote legiu cu celu nobilu (D. T. part III. tit. 31); poporulu nu i este iertatu a si-alege judecatori si alti deregatori, cum alegu nobilii: judecatoriulu lui e domnulu sèu, care lu-mana tota diu'a. Acest'a lucra ou elu dupa placerea sa, cã nu e nimene care sè-lu apere de d'insulu; apoi la comitatu lu-judeca era totu domni pamentesci, si asiè mai in susu, pretotindene totu judecatori de acei-a suntu pusi asup'ra lui, cari suntu jurati a nu lu suferi ca sè se radice d'in pulbere vr'o data. Pentru poporu nu vorbesce nimene nicairi, cã ci elu neci nu esiste ca poporu. In adunãrile marcali si in cele de tiera nobilii nu vorbescu de po-

poru fãra numai de omenii loru (az én emberem). Poporulu dreptu aceea e condamnatu prin lege, ca sèu sè suferi ori ce nedreptate i-aru face domni, au sè si-reshune a sup'ra loru tiranesce candu pota. Ca sè nu pota scapã neci intr'unu chipu de furia domniloru acestu poporu nefericitu, legea l'a legatu de glia (glebae adscriptis, D. T. part. III tit. 25 §. 2.) si prin acest'a mesura i-au asecuratu pe domni, ca sè pota face ce voru voi cu poporulu, fiindu convinsi, cã nimene nu va cutediã sè-i dee locu de scapare, candu va cadè in acea fãra-de-lege, ca sè parescesca loculu domnulu sèu. Nu se multiemesce legea numai cu atãtu-a, cã lu lega de loculu domnulu sèu, ci afara de acest'a lu supune domniloru pamentesci cu rusticitate absoluta pentru tota eternitatea, ca sè nu mai aiba neci o radia de sperantia, cã dora voru scapã d'in jugu ore-candu macaru nepotii au stranepotii loru. (D. T. p. III tit. 25 §. 2.)

Prin legi de aceste si-au radica tu ungurii constitutiunea loru cea faimosa, paladiulu privilegiiloru sale, pe ruinele libertãtii poporulu. In poterea constitutiunii unguresci numai nobilimea are dreptu de a pune legi cu popii cei mari si cu ore-cãte urbi reu reprezentate; poporulu e scosu afara cu totulu, elu e detoriu numai cu ascultare orba, cu supunere pasiva. Nu se afla neci o institutiune rea in dreptulu romanu si in legile barbariloru, care sè nu o fia luat ungurii in constitutiunea loru; ordinatiunile si decretule regiloru unguresci suntu documentele barbariei celei mai de josu. Constitutiunea unguresca cea egoistica si inimica libertãtii poporulu rimicesce industria si comerciulu, stinge artile si sciintiele; scolele, care stetera pana acum in totu tienutulu coronei unguresci, n'au fostu de cãtu cuiburi de nescintia si de despotismu aristocraticu, in cari s'au crescutu impilatori de poporu. Sub acest'a constitutiune s'a stinsu pe incetu si religiunea cea crestina a caritatei fratiesce; ba, daca compara cine-va legile cele rapitorie de proprietatea poporulu, daca compara sierbitutea care inca stã, cu portarea unguiloru candu au venitu ca barbari in acestu pamentu: afla, cã religiunea crestinesca n'a adausu nimicu la imblandirea selbataciei aristocratice; d'in contra, ei indata ce se fecera crestini, incepura a-i supune la sierbitute si pe ungurii lor, cari fiindu pagani, erã liberi. Nu aflã la unguri neci unu Ambrosiu, neci unu Crisostomu, care sè aperi

proprietatea poporulu si a veduveloru in contr'a imperatiloru si a aristocratiloru; d'in contra, episcopii si prelatii unguresci siedu in dicta impreuna cu aristocratii de punu legi a sup'ra poporulu, tienu judecie domnesce, ca cei-alalti aristocrati, si cu drept'a dau binecuventare poporulu, era cu steng'a lu-batu ca domni pamentesci. Cine nu scie, cã curtile episcopiloru catolici suntu locuri privilegiate de tortura, dar' cine ar' cutediã sè dice, cã unele portãri ca aceste ale loru ar' fi lucruri nelegiuite, candu suntu intomeiate tote pe constitutiune, pe Tripartitu, pe usu de cente de ani, pe privilegie, pe diplome regesci si imperatesci?

Verböczy numesce si gintile, pe cari le fulgera cu sãtem'a rusticitatei eterne si a acestui despotismu infriociatu; elu dice: cã unii suntu unguri, sasi, germani, boemi si schini de legea crestina, alii su-romani, ruteni, serbi si bulgari de rãtecierea greciloru, s. a. Dar' fia de ajunsu aceste trasuri, ca sè cunosca ce este sierbitutea si acei-a, cari nu i-au portatu neci odata greutãtile, ca sè scia toti cum se facu legiuite si fãra-de-legile cele mai mari, candu suntu aperate de legi; cum calca in petiure dreptulu ungurescu pe o multime de ginti, cum le desbraca de demnitatea omenesca, cum le rapesce tote midilocoale de cultura si de apere, cum dã tote bunetãtile si onorile tieriei aristocratiloru; era pe poporu lu-incarca cu greutãti si lu-dã legatu in manile aristocratiloru ca pe o vita! —

Sè ne intorcemu acum de la aceste legi si institutiuni de gele pentru poporu si de rusino sempiterna pentru aristocrati'a unguresca, sè ne intorcemu cãtra celu mortentu, ce se numesce Aprobate si Compilate, in care jace natiunea nostra d'in Ardealu! sè eulegemu ore cãte flori galbino d'in florile mortiloru cari crescu pe acestu mortentu infioratoriu, ca sè le dãm romaniloru, cari vreu sè venda limb'a si nationalitatea romana pentru bunetãtile uniunei unguresci, sè si-puna cocarda la pepturi intru aducere a miute, cã au colucratu la ingropãroa natiunii loru in-si. Intr'unu locu aprobatele dechiara pe natiunea romana scosa d'in numerulu stateloru tieriei, cu aceste cuvinte: „cu tote cã natiunea romana in patri'a ast'a neci nu s'au numeratu intre staturi, neci religiunea ei nu e un'a d'intre religiunile cele recepte, totu-si pana candu voru mai fi suferiti pentru folosulu tieriei, statulu

* A se vedè nr. tr.

natiunei noastre, ne-am datu parerea si despre portarea dvostre.

N'am poftitu de la nimene sê se supuna parerei noastre. Am poftitu inse si vomu pretinde tot-de-un'a: ca acei-a, cari se mesteca in vietia publica, se angajeza a tratã de interesele natiunei noastre, sê respecteze drepturile, vointia si dorintiele ei, si ne vomu luptã tot-de-un'a cu armele moralitatii in contra a celor'a, cari lucra d'in contra. Cu bãta nu vomu da in nimene, acêsta chiamare o lasãmu paricidiloru, a celor'a, a cãroru consciintia este destulu de elastica pentru a nu simti remuscãri chiaru neci atunci, candu implanta pumnalulu in anim'a maicei loru. —

Cã n'ati respunsu nimic'a contra opiniuniloru nostite in privintia portarei dvostre, caus'a nise vede si: cã n'ati avutu ce respunde; pentru cã candu esti cufundatu in noroiu pana in'grumãdi este anevoie sê spuni cui-va, cã esci sbicitu si curatu, si asiê nerehicãndu-si nimene graiulu in contra celoru dîse si scrie despre portarea dvostre, neredicãndu-se nimene intru aপরার dvostre, urmeza de sine, cã natiunea a consimtitu, ba urmeza cã a-ti consimtitu si insu-si dvostre, recunoscan lu nepotintia dvostre in fatia averului puternicu.

Lasãmu fãra de neci o observare parerea dlui M. P. Gr. „cã in privintia dsale opiniunea publica va potè judecã numai in venitoriu (!)“ si trecemu ad rem fortissimam (!!) la intrebãrile, ce ni pune. Inainte de tote inse trebuie sê-i spunemu, cã nu-i recunoscemu dreptulu de a ne pune intrebãri in numele altora, si acêsta d'in motivu, cã noi nu cunoscemu neci unu romanu, neci chiaru d'intre alegatori sêi, cari sê consimtiesca cu faptele dsale, cari au provocatu cavintele d'in diurnalulu nostru. Dar' nu-i recunoscemu neci insu-si dsale dreptulu de a ne pune intrebãri, ca cele-a, cari ni le-au pusu, d'in cauza, cã noi nu recunoscemu in dsa neci una autoritate. Si daca dsa s'a simtitu atacatu in person'a sa prin diurnalulu nostru, (care numai unu omu forte preocupatu luva potè numi cale ascunsa) — cu tote cã, dupa cum amintiram, noi cu dsa ca si cu persona privata nu avemu nimicu, — dsa scie bine cãlike pre cari are a-si cercã satisfactiunea, care suntemu gãta a i-o da ori candu si ori pre care cale. D'in acêsta cauza nu ne-am tîenutu detori a-i da neci respunsu, si erã destulu d'ia parte-ne sê-lu indrumãmu pre calea sa. Inse dacã totu-si ne ocupãmu atãta de scrisorea dsale, caus'a este pre langa cea amintita la inceputu, si impregiurãca, cã nu vremu ca sê ne arunce candu-va: cã n'am statu de vorba cu dsa, si pentru cã mai sperãmu, cã domnulu Mateiu Popu omulu, judeand u lucrulu mai de aproape va recunosece, cã d. Mateiu Popu deputatulu a lucratu in contra intereselor natiunei, care l'a nutritu la pieptulu sêu, si-i va suatulu sê se inderepte; d'in acestu motivu i vomu da respunsu si la intrebãrile cari ni le pune, cu tote cã — precum dîseramu — nu recunoscemu in

dsa neci unu „Untersuchungs Richter.“ Dara sê gãmã curendu. I respundemu deci:!

Ad. 1. Noi, cari ne numimu „noi“, suntemu mai multi si de ace'a ne numimu „noi“ si nu ne suscriemu numele, pentru cã ni e de ajunsu, suntemu prea multiemiti si credemu cã este multiemitu totu publiculu romanu cu numele, care este suscrisu.

Ad. 2. Cãti suntemu dupa nume? Dupa nume suntemu unulu, scii dta una persona juristica, unu principiu, una anima, unu cugetu, unu sufletu, una simtire, era dupa nru suntemu mai multi, si traimu in dulcea convingere, cã cu noi sunt toti cãti nu numai voiescu ei si pretindu cã natiunea romana este „natiune“ si nu numai „natiunalitate“, cã este una „natiune“ cãrei-a trebuie sê i se acorde tote drepturile ori cãrei alte natiuni; era de locu suntemu nascuti cu totii pre acelu pamentu scumpu romanescu, care lu-vomu aপরã pana la cele d'iu urma si nu vomu concede nimenui sê trafice cu elu.

Ad 3. Nu ne-am laudatu neci una data cu meritele noastre, si de ace'a, chiaru de am fi descoperitu noi America, n'am veni sê ti-o spunemu aci dtale, ast'a missiune o lasãmu lui Pertz el si celoru ce voteza cu elu; atãta inse ti-potemu spune, cã neci unulu d'intre noi n'a lucratu neci candu in vietia sa contra intereselor natiunei si a patriei noastre, ci toti ne-am tîenutu si ne vomu tîenè de cea mai strinsa detorintia a lucrã pana la morte, conformu poteriloru nostre, pentru promovarea intereselor ei si pentru revindecarea drepturilor ei calcate; era alegatoriloru d'in Fagarasiu — cari suntemu convinsi, cã in cele ce atingu interesele natiunei noastre, si anume in privintia portarei dtale fatia cu protestulu loru de la alegerea dv. consimtiescu intru tote cu noi — nu ne-am obtrudatu neci odata ca sê ne alega pre noi in loculu dtale, ca sê le conducemu noi trebile; cu tote cã atãta garantia, cãta li-a datu dta, pote li-am fi potutu oferì si noi.

Ad 4. Precum nu ne-am laudatu, cã am fi facutu nu scimu ce merite, asemene nu ni-am arogatu neci candu nice rol'a de conducatori, — d'in contra ni-am oferitu servitiile nostre maicei nostre, nerespectate neci chiaru de unii fii ai sêi, si ea — lauda simtiriloru ei nobile — a primitu si primesce servitiile nostre, cu recunoscintia, ne-am alaturatu si noi langa stindardulu, radiatu pentru aপরার drepturiloru ei, si vomu luptã pana candu vomu potè pre langa acestu stindardu, si vrendu Ddieu sê ne schimbe sortea vomu continuã lupt'a de unde vomu fi si cum vomu potè; apoi pana candu nu ne vomu abate de la drepturile, vointia si dorintia ei nu avemu trebuintia de neci o impoternicire, pentru cã impoternicã stã in sant'a legatara, care ne unesce d'in leganu si ne va tîenè strinsi pana la morte. N'am poftitu de la nimene ca sê fia „instrumentu orbu“ alu nostru, dara am pretinsu si vomu pretinde totudeun'a, ca acei-a cari au primitu increderea filoru natiunei noastre sê

nu abuzeze de ea, acei-a cari se lega a aপরã interesele natiunei noastre, nu numai sê nu lucre in contra ei, dara sê lucre d'in tote poterile pentru ea; si pre acei-a cari primindu asupra-si asemene chiamare, lucra in contra intereselor natiunei noastre, i vomu combate cu tote armele morali, netemendu-ne neci chiaru de tribunalulu d'in Muresiu-Osiorheiu.

Ad 5. Noi nu ne-am numitu si nu ne vomu numi neci odata mantuitori ai natiunei romane, totu-si suntemu de acea convingere firma, cã daca toti fiii ei, basati pre dreptu si dreptate, voru lucrã fie care dupa potintia sa pentru revindecarea drepturiloru ei, pre acesta cale natiunea nostra, se va mantui er' in cãtu pentru intrebarea „cu ce sê ni pota ea multieml portarea nostra“ — noi vomu fi deplinu multiemiti, dacã dupa poterile nostre am contribuitu si noi cãtu de putieniu la fericirea ei; si in fine

Ad 6. Si in casulu, candu am fi pretinsu candu-va, ca natiunea romana sê vina dupa noi, atãta maturitate ar' potè presupune si dlui M. P. Gr. despre acêsta natiune, cã ea de buna sama nu ar' cere prin dsa garantia de la noi, ci ar' sê de sine in cãtu am meritã sê ni urmeze sêu sê ne dee la o parte, inse fiindcã n'am pretinsu neci odata, ca sê venia dupa noi, ci am mersu tot-de-un'a noi cu ea, chiamãmu si pre p. M. P. Gr., sê nu ni se inchine noue, cãror'a prin acêsta nu ne-ar' causã multa fericire, ci sê venia d'impreuna cu noi sê se inchine drepturiloru eterne a le natiunei romane, si sê lucre si dsa in acordu cu cei-alalti fii credintiosi ai ei.

Corolariulu d'in scrisorea dlui M. P. Gr. ne constateza unu lucru, despre care aveamu numai banuiera pan' acum, care se ivise numai ca fama, si cãru-a nu vream sê-i dãm neci unu credientu. Acum lucrulu este chiaru. Pan' acum erãm dedati a audì insinuatiuni, asemene celoru ale d. M. P. Gr., numai de la inimicii nostri declarati, si acum vedemu procedendu pre acêsta cale, si pre unu barbatu, pre carele l'au onoratu cu increderea sa unu cercu alagatoriu curatu romanescu, nu numai dupa nascereci si dupa simtieminte; dara nu ni pasa, innainte dle, pana unde vei vrè. Noi pan' atunci-a sustienemu d'in litera in litera totu ace'a, ce s'a dtsu in acestu diurnalulu despre portarea dtale ca deputatu romanu d'in Ardelu in diet'a Ungariei, si vomu sustienè cum-cã natiunea nostra consimte cu tote acele-a, pana atuncia, pana candu alegatorii dtale, fruntasii natiunei noastre, si prin ei natiunea nu ne va desavuã, nu-si va aretà consimtiementulu sêu cu portarea dtale. Remanemu firmi pre langa convingerile si parerile nostre de pan' acum'a, si ne vomu plecã capulu numai dacã natiunea ne va da de mintiuna.

Si acum, dupa ce noi am cutesatu a-ti da respunsu la tote intrebãrile dtale, cari le-ai formulatu anume ca si candu inca si asta-di ai fi Untersuchungsrichter si noi cutari delinquenti trasi innaintea dtale,

bisericeci romane sê se tiena de acesto-a *). Intr'altu locu dîce: „cu tote cã natiunea romana s'a admisu in patriã acêsta pentru binele publicu, totu-si ne laudã a minte la starea sa cea de diosu **); intr'altu locu dîce, cã pe romani numai pana atunci i suferu in tiera, pana candu li va placè principiloru si locuitoriloru, unguriloru, secuiloru si sasiloru; „cei ce se tîenù de sect'a romaniloru, au a greciloru, cari in tempulu presente se suferu, pana candu va placè principiloru si locuitoriloru tierci;“ si era-si: „fiindu cã neci religiunea natiunei romane inca nu e d'intre cele patru religiuni recepte“ ***). In urm'a acestoru legi, numai atãtu mai adaugu, cã legile aceste, dupa cari se guverna Ardealulu si asta-di, s'au intaritu la staruintia celoru trei natiuni si dupa venirea Ardealulu sub domnirea casei austriace, prin asiã numit'a diploma Leopoldina, si romanii se scosera de nou de la tote deregatoriile, declarãndu-se de neabili numai pentru cã suntu romani, cu aceste cuvinte: „la tote deregatoriile, cari suntu de lipsa spre administrarea politiei, sêu a dreptatei, sêu a economiei, ne vomu folosi cu indigeni transilvani, adeca cu unguri, secui si sasi, fãra de neci o cautare la religiune, si de cãte ori se va intemplã sê fia in vacantia vr'una deregatoria, neci o data nu vomu precumpeni natiunile cele straine, sêu acele, pe cari ei d'impreuna cu noi le numera intre straine, si neabili la portarea deregatoriiloru.

Èta anatem'a infricosiatã asupr'a unei natiuni intregi. Ci inainte de ce asiã deslucì, cum a petrunsu acestu fulgeru prin tote clasele natiunei romane, nu potu sê nu observu, cã ungurii nu se multiamescu numai cu cãtu lipsescu de libertate

*) Noha az oláh Natio ez hazában sem a Statusok közé nem számláltatott, sem vallások nem a recepta religiók közül való; mindazáltal propter regni emolumentum, miglen patialtatnak, az Oláh egyházi rendek ehez tartásuk magokat etc. A. C. I. 8. 1.

**) Noha az oláh nemzet propter bonum publicum admittatott ez hazában, mindazáltal nem vevén eszében állapotjának alacsony voltát. A. C. I. 9. 1.

***) Az Oláh vagy Görögök sectáján levők, kik pro tempore szenvedettnek, usque beneplacitum Principum et regnicolarum. A. C. I. 1. 3. A mint hogy az Oláh Nationak vallása nem a négy recepta religiók közül való. A. C. III. 53. 1.

pe natiunea romana, ci inca o si calumniã, dîcundu chiar' prin organulu legelativu, cã e o natiune de diosu, si acêsta o dîce numai despre romani, cu tote cã se pote dîce pe aceste tempuri si de unguri, pre cumu si de alte natiuni, cari genu subu aceste legi draconice; pe aceste tempuri barbare nu se pote laudã cu cultur'a sa neci o natiune de subu coron'a Ungariei; nu se pote laudã neci cu cultur'a aristocratiloru, care numai intr'aceea stã, cã acei-a se nutriau si se imbracau mai bine de cãtu poporul si erã deprinsi mai bine la maestria de a impilã poporul, neci cu cultur'a poporului, pentru cã poporul erã desbracatu de libertate, care e conditiunea cea d'antãiu a tota cultur'a omenesca, ci dacã se alega nesce barbati d'in ore care natiune, cum au fostu Corvinii, cum a fostu Mihaiu Eroulu, Stefanu celu Mare, si alti romani de cari s'au miratu si parte s'au temutu contemporanii, se mira si se va mirã tota posteritatea, cu unii ca acesti-a s'a potutu gloriã fia-care dreptu natiunea care i-a nascutu, cum sê pote gloriã fia-care mama cu filii sêi cei intiepti. Cum pote inse sê defaime cineva pe o mama nobila ca acêsta, fãra sê cada insu-si in judecat'a lumii, ca unu calumniante fãra de kusine?

Dupa acêsta observatiune me intorcu la influintia legiloru unguresci spre tota natiunea romana, spre tote clasile ei. Mai antãiu legea se apuca de bate pe tota natiunea in genere, ca fiindu vulnerata tota, sê nu remana sanctosu neci unu membru; apoi se apuca de baserica si de preoti; pe baserica o dechiara numai tolerata, pe preoti i supune la tote greutãtile, si lipsindu-i de totu adjutoriulu, numai de la preotii romani pretinde s'erbitie pentru statu fãra salariu si onore; demanda ca la ver-ce prepusu sê-i prinda ca pe nisco lotri si furi, cã-ci scieã legea, cã nu-i va aপরã nimene, fiindu'oprita natiunea prin lege, ca sê n'aiba deregatori d'in sinulu sêu; a supr'a Arciepiscolului romaniloru dã potero fia-cui ca sê-lu caute cu legea unde va vre, dîcundu, cã n'are resiedintia, ca sê-lu cerce la fumulu sêu. D'in aceste si alte mesuri a supr'a basericeci si a preotiloru romani a cursu riuri de lacrimi peste tota natiunea, si inca curgu. Daca se mai afla vr'o radia de lumina in preotimea romaniloru si prin trins'a in natiune pana la finitulu secululu alu 17-le, aceea au de a o multumi romani tuciloru, cari le mai dã de lucru unguriloru de nu si poteã escutã dupa anim'a loru legile cele in contr'a romaniloru; si fiindu deschisa comunicatiunea romaniloru d'in coce

cu cei de d'in colo de muuti, Ardeleni invetiã in Romania unde se chirotenia si Arciepiscolii nostri, Maramuresianii si Selagianii si cei-alalti romani vecini cu Moldov'a invetiã aici pana ce s'a taiatu comunicatiunea cu incetarea resbelelou turcesci, si prin alte impregiurãri.

Medulariulu taiatu de cãtra trupu nu mai pote traì, si trupulu, taiandu-se vr'unu medulariu, patimesco si dacã nu piere. Acestu scopu l'au avutu ungurii, adoperandu-se a taiã pe nobilimea romana de cãtra trupulu natiunale. Cu cartile de nobilitate au versatu sumetia in anim'a nobililoru romani, ca sê creda cum-cã suntu unguri, genu mai alesu de cãtu genulu romaniloru: era la fratii loru se caute cu despretiu, si candu intra in baserica: sê se alega de ei. Pe langa acêsta ungurii portã grigi'a, ca nu cum-va sê apuce nobilii romaniloru la deregatorii cardinali, se cascige possessiuni mai mari prin donatiune imperatoresca, fia fostu cãtu de meritati pentru patria, si asiã se apuce la vr'o potero mai insemnata, temendu-se, ca sê nu faca aristocratia romana. In seculu trecut, a fostu Mehesi consiliariu de Curte, si in seculu presente Alesiu Nopcia Cancelariu: cu Mehesi s'a inchiaiatu seculu trecut cu Nopcia se va inchiaia pote seculu presinte; ci si aceste minuni nu se facu, fãra numai dupa ce s'au lapedatu unii ca acesti-a de baserica, prin urmare si de natiunea romana si au trecut la catolicismu si la natiunalitatea unguresca. — In comitatele unguresci nobilii romani nu potu ajunge la deregatorii, cu tote cã cea mai mare parte a nobilimei e romana, in comitate unu deregatoriu romanu e raritate, care face epoca in istoria romaniloru, si numai cãtu unulu se nasce intr'unu seclu ca genii; in pamentulu Fagarasiulu e romana tota nobilimea, era deregatorii suntu secui, afara de cãtu unu Copacianu, sêu Boeriu; numai in Cetatea-de-peatra si in Maramuresiu, care se tîenã mai nainte de Ardealu, suntu mai multi deregatorii romani, cari se tîenù inca de baserica natiunale, dar' pe acesti-a i priveghieza ungurii cu o mii de ochi si se adopera in totu modulu a-i ungurizã, cum i-au unguritu pe Zeicani, Golescii, Paganescii s. a. d'in Hatiegu, ca sê aiba prin cine se storca pe poporu si sê-i tiena in intunerecu pe nobilii romani d'in acea tiera, dacã nu potu sê-i unguresca.

(Va urmã.)

folosindu-ne de acela-si dreptu de care te-ai folositu dta, te rogâmu sê binevoiesci, a te demite si dta la câte-va respunsuri obiective, bataru sê nu torturâmu publicu cu „Verhör“-uri, si te asecurâmu că nu-ti va servi neci decâtu spre desonore. Anume neluâmu voia a te rogâ sê binevoiesci a consimti, ca bataru in câtu potemu sê desdaunâmu publicu pentru tempulu ce i'am rapitu d'in caus'a dtale. Te rogâmu sê ni dai desluciri la urmatoriele puncte:

1. Recunosc dta, cumca punctele formulate de adunarea generala a „natiune“ romane la 1848 sunt adeveratele pretensiuni a le acestei natiuni, sunt a graiulu fidelu alu ei? si daca da,

2) Recunosci cumca natiunea romana de atunci si pana asta-di nu s'au batutu si nu se bate de câtu pentru validarea acestoru pretensiuni mai sistemisate de atunci in coce? si daca o recunosci si acést'a, spune-ne

3. Că unde, candu, prin ce si prin cine au abdâsu natiunea romana de autonomi'a patriei sale si si-au datu invoirea, ca partea ei d'in puterea legelativa sê se fusiuneze cu a Ungariei, ca sê poti siedè dta in die' a unguresca ca romanu bunu cu cugetu leniscitu si sê pretindî, (dupa inchiaiarea desbateriloru) dreptu de fierbere de vinarsu pentru Fagarasieni si dreptu de a comendâ pre fiii natiunei romane in doue limbe (!) sub stindardu ungurescu, si in urma sê-ti dai consimtiementulu dtale pentru ca natiunea romana sê nu mai fia „natiune“ fără numai „natiunalitate“? si daca recunosci, că dieu natiunea romana nu si-a datu neci odata consimtiementulu pentru asemei lucruri,

4. Cum vine totu-si, că dta, care pre semne pretindî că lucrî in acordu cu pretensiunile natiunei romane, dupa ce subscrii si partenesci interpelatiunea pentru persucatarea suscriitoriloru pronunsiamentulu, — care basatu pre principiile conducatorie de la 1848 spune apriatu că natiunea nu ve recunosc de represantanti ai sêi, — a dou'a, a trei-a dî contelui participarea la agendele dietei unguresci, si inca chiaru la unu proieptu de lege care isbesce cu vechimtia in drepturile natiunei nostre, si prin acést'a recunosci că tote su fait accompli, si fără de consensulu natiunei nostre?

5. Are natiunea nostra mai putiene drepturi in Transilvani'a de câtu in Ungari'a? si daca nu,

6. Cum vine, că deputatii natiionali d'in Ungari'a n'au voitu neci sê intre in desbaterea unui proieptu de lege atâtu de vatematoriu pentru interesele natiunei nostre, éra dta te apucasi a face amendaminte la acelu proieptu de lege, si inca ce amendaminte!?

Respundiendu-ne la aceste intrebâri, ne vomu rostî parerea dupa deslucirile ce ni vei da, éra pan' atunci nu potemu sê judecâmu de câtu d'in faptele dtale d'in trecutu. Pentru dispute la obiectu suntemu gat'a tot-de-una, éra in câtu pentru parerile nostre, despre portarea dtale ca deputatu, am inchi-

iatu prin acést'a; pentru ace'a inse pana vei fi inca deputatu n'am gatato cu dta.

Red. interim. a „Feder.“*)

Varietati.

*) (Partitele in Galiti'a.) Dupa scirile, ce le impartiasce unu diurnalu polonu, in Galiti'a esistu trei partite, d'in tre cari un'a vre sê face cauza comuna cu cebii pentru recastigarea autonomiei; a dou'a aru vre sê pacteze cu senatulu imperialu pre bas'a conventiunii intre Ungari'a si Croati'a; a trei'a partita tinde la anesarea Galitiiei cu Ungari'a.

*) (Sê fimu drepti!) Desiu 12 aug. 1868. In numerulu 112 alu „Federatiunei“ martorulu oculatu ocupandu-se cu aperarea mea de la pertractarea finala d'in 3-a a lun. c. dice in descrierea sa „câ D. St. Torma e cunoscutu de celu mai resolutu contrariu alu drepturiloru natiunale romane, si alu limbii romane.“ D'in parte-mi inse dupa convingere deplina am de a constatâ, că d. Torma, ca presiedinte alu tribunalulu lui au aprobatu, subrisu, si speditu conceptele facute in limb'a romana d'in inceputu, fără a face vre-o greutate in privinti'a acest'a, — ba in comparatiune cu antecessorulu sêu M. e mai loialu fatia cu limb'a romana, in afacerile oficiose, — éra despre simtirile dsale fatia cu drepturile-politico-natiunale a le Romaniloru credu că acele-a au totu unulu si acela-si ivoruru cu a le toturoruru magiariloru fatia cu natiunea romana — fără a-i potè atribui simtiri preferenter contrarie. G. Manu.

*) (Procurarea baniloru pentru liniile ferate d'in Romani'a.) Negotiârile intre banc'a anglo-austriaca si intre Offenheim, directorulu generalu alu liniei ferate Leopole-Cernauti, spre a procurâ banii pentru liniile ferate d'in Romani'a, s'au inchiaiatu septeman'a trecuta in Minchenu. Fiindu ascurata continuarea liniei Leopole-Cernauti pana prin Romani'a, actiunile liniei acesti-a s'au urcatu in mesura mare.

*) (Productiunea de tabacu in Ungari'a e amenintata.) Tabaculu d'in Ungari'a se cumperâ pana acum partea cea mai mare prin eraru, care si-provedè tote fabricele sale cu tabacu d'in Ungari'a. In anulul acestu-a inse s'au facutu in Transilvani'a incercâri cu plantarea tabacului, cari promitu rezultate favoravere. In Austri'a de susu se prepareza una petitiune câtra ministeriu, in care se cere, ca consumtiunea de tabacu in Transilvani'a sê se acopere numai cu tabacu produsu in acelea tiere.

*) (Era-si umanitatea magiara constitutiunala.) In nr. 59 alu foiei „Pécsi Lapok“ se plange cutare Lazaru Fein, că judele nostru cercualu intr'o citatiune lu-numesce „jidovu.“ Eu d'in parte-mi nici n'asiu face vorba despre asiè ce-va, pentru că gradulu de cultura alu judiloru nostrî mi-e pre deplinu cunoscutu; eu amu patitu-o mai reu, că-ai juratulu cercualu in presinti'a a noue martori mi-aruncâ in fatia cuvintele: „minti jidove“, si putienu dupa aceea injurandu-me in modulu celu mai ordinariu, mi-trase o palma. Amu facutu in sciintiaru ministerulu de justitia despre actulu acestu-a de crudelitate barbara si ticalosia fudula, si speru, că se va face

*) Onorab. reductiuni cari, au binevoitu a publi a scri-sorea dlui M. P. Gridea n u, suntu rogate cu tota onorea sê binevoiesca a publicâ si respunsulu nostru.

Red. int. a „Fed.“

investigatiunea cea mai rigurosa in contr'a acestui juratu cercualu, care dejosesce intregulu statu judecatorescu, si dupa condamnare se va statui pedeapsa esemplaria, pentru a impedece atari abusuri pre viitoriu. Eu aducu casulu acestu-a la publicitate, si voiu face cunoscuta si decisiunea ministrulu. — Cinci beserice, in Iuliu 1868. Adamu Deutsch.

Sciri electrice

Parisu, 14 augustu. Revist'a de asta-di a decursu in ordine buna. Imperatulu si imperates'a fure salutati cu achiamatiuni d'in tote partile. Generalulu anglesu Napier a sositu aici, pentru ca sê asiste revist' scrie, că imprumutulu se va suprasemnâ in suma de treidieci de ori mai mare, de câtu cea intentionata.

Parisu, 13 augustu. „France“ scrie: Franci'a a fostu miscata prin evenimintele d'in 1866, dar n'a fostu umilita nici slabita. — Invingerea de la Sadow'a a inaintatu fruntariile Prusiei pana la riulu Mainu, si a supusu influintiei prusiane staturile Germaniei de sudu; prin acést'a s'a sguduitu ecuilibrulu Europei, si Germani'a s'a espusu unei crise adence si potinti, a le carei fase le urmarimu cu atentiune neinterupta, a carei urmari inse pana acum n'amu avutu cauza, a le combate.

Franci'a doresce pacea. Politic'a nostra de la 1866 incoce corespunde situatiunei. Ea sustiene pacea, servandu demnitatea natiunala.

Vien'a, 13 augustu. Foiele oficiose au capetatu indrumarea, sê proceda mai blandu fatia cu Ungari'a si sê nu mai combata articulu lui „Pesti N.“

Vucovaru, 14 aug. Mai multi representanti natiionali ai comitatulu Sirmiei sub conducerea lui Subotics cerura conchiamarea congregatiunei generale. Comitetele supremu respunde, că fără mandatu mai inaltu nu i-este iertatu a conchiamâ congregatiunea. Interpelantii si-retienura libertatea actiunii ulterioare.

Vien'a, 17 aug. „Wien. Abendp.“ de asta-di respinge afirmatiunea cu totulu nefundata a diurnalulu „Wanderer“, cum că diplomatii austriaci se opunu regimulu.

Prag'a, 17 augustu. Pre langa tota oprira respectiva, adunarea poporale de la Hochstadt fi tienuta, la carea se tienura vorbiri si provocâri sedtiosose. Deregatorii, cari provocara pre cei adunati ca sê se imprascie, fure amenintati cu insulte periculoase si au fostu siliti sê se retraga.

La adunarea poporale, tienuta pre muntele Dzeban, oficialii nu potura ajunge la cuventu.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumuriloru de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
„ Pörsionu	„ 10 „ 24 „ „	„ 10 „ 51 „ „
„ Neuhausel	„ 1 „ 28 „ diu'a,	„ 1 „ 54 „ nôptea
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d.m.	„ 6 „ 31 „ deman.
„ Czepléd	„ 7 „ 64 „ „	„ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „ nôptea,	2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem.	„ 7 „ 47 „ „
„ Jasenov'a	„ 8 „ 4 „ „ *)	
„ Beseric'a-Alba	„ 8 „ 40 „ „	
Sosesce in Baziasiu la	9 „ 10 „ „	

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beseric'a-Alba	„ 6 „ 27 „ „
„ Jasenova	„ 7 „ 6 „ „
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ nôptea „ 12 „ 53 „ diu'a
„ Czepléd	„ 6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „ „ 9 „ 30 „ sér'a
„ Neuhausel	„ 1 „ 52 „ diu'a „ 1 „ 8 „ nôpt.
„ Pörsionu	„ 4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ dem.
Sosesce in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ „ 6 „ — „ „

Jasenov'a-Oravit'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „
Sosesce in Oravitia la	10 „ 57 „ „

Oravit'a-Jasenov'a.

De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa médiadi.
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „
Sosesce in Jasenov'a la	8 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute sér'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „ deman.
„ Czepléd	„ 9 „ 27 „ „
„ Püspök-Ladány*)	„ 1 „ 58 „ dup. med.
Sosesce in Orade	la 4 „ 38 „ „

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosesce la 3 ore dupa médiadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Orade	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a
Sosesce in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ diu'a
„ Czepléd	„ 5 „ 41 „ sér'a
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arauu.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ deman.
„ Czepléd	„ 9 „ 47 „ „
„ Szolnocu	„ 11 „ 2 „ „
Sosesce in Aradu	la 5 „ — „ ser'a.

Aradu-Vien'a.

De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a
„ Solnocu	„ 4 „ 22 „ dupa médiadi.
Sosesce in Czepléd	la 5 „ 33 „ „
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute sér'a.
„ Salzburg	„ 1 „ — nôptea.
„ Monacu	„ 5 „ 45 deman.
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 diu'a.
„ Carlsruhe	„ 2 „ 10 dupa méd.
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „ „
Sosesce in Paris	la 5 „ — demaneti'a.

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „ dem.
„ Carlsruhe	„ 10 „ 40 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ — „ diu'a.
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „ dupa méd.
„ Monacu	„ 8 „ 30 „ sér'a.
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „ nôptea.
Sosesce in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman

Comunicatiunea posteloru.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa médiadi, sosesce in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa médiadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
 „ Clusiu la Orade pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesce in Orade la 6 ore 40 minute demaneti'a.
 „ Aradu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore sér'a, sosesce in Sibii la 2 ore 15 minute nôptea. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
 „ Sibii la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore sér'a, sosesce in Aradu la 1 ora 45 min. nôptea.
 „ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. sosesce in Sibii la 1 ora 30 min. dupa médiadi. Cale de 36 1/2 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
 „ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesce in Temisior'a la 7 ore 40 minute sér'a.
 „ Temisior'a la Orsiov'a pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, sosesce in Orsiov'a la 6 ore deman. Cale de 26 1/2 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
 „ Orsiov'a la Temisior'a pleca dominic'a marti-a, mercuri-a si vineric-a la 6 ore sér'a, sosesce in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatori'a.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosesce in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
 „ Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa médiadi, sosesce la 7 ore 45 minute sér'a.
 „ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. sosesce la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
 „ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosesce la 11 ore 50 min. diu'a.
 „ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosesce la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
 „ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore sér'a, sosesce la 9 deman.
 „ Sibii la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, viniari-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, sosesce la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
 „ Muresiu-Osiorheiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore demin. sosesce la 2 ore 35 min. nôptea.